

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

IZVJEŠĆE O OSOBAMA LIJEČENIM ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ U 2017. GODINI

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Dragica Katalinić, dr. med.
Andreja Huskić

**Izvješće o osobama liječenim zbog
zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2017. godini**

Report on persons treated for drug abuse
in Croatia in 2017

Zagreb, 2018.

„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2017. godini“

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2017

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

Web stranice: <https://www.hzjz.hr/sluzba-skolska-medicina-mentalno-zdravlje-prevenција/odjel-za-epidemiologiju-ovisnosti-s-registrom-osoba-lijecenih-zbog-zlouporabe-psihoaktivnih-droga/>

Publisher:

Croatian Institute of Public Health Rockefellerova 7, HR-10000 Zagreb, Croatia

Phone: +385 (1) 4863 240

Website: <https://www.hzjz.hr/sluzba-skolska-medicina-mentalno-zdravlje-prevenција/odjel-za-epidemiologiju-ovisnosti-s-registrom-osoba-lijecenih-zbog-zlouporabe-psihoaktivnih-droga/>

Autori / Authors

Dragica Katalinić, dr. med.

Andreja Huskić

Suradnik / Technical associate

Mario Hemen, ing.

ISBN 978-953-7031-80-0

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i
sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001009599.

Izvor podataka - Hrvatski zavod za javno zdravstvo osim gdje je to posebno naznačeno

Pri korištenju podataka iz ove publikacije – obavezno navesti izvor

PLEASE QUOTE THE DATA SOURCE

Sadržaj / Contents

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI.....	5
II. OSOBE LIJEČENE U IZVANBOLNIČKOM SUSTAVU ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2017. GODINI	6
KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ	7
SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2017.GODINE.....	19
RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA ..	40
PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA.....	42
OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM	44
III IKAD ZABILJEŽENI U REGISTRU, UMRLI U 2017. GODINI.....	46

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI

Droge su najunosniji biznis na svijetu pa je razumljivo da se situacija bilo gdje održava na situaciju i u Europi pa tako i kod nas. Trgovanje drogama je zasigurno jedan od najproduktivnijih oblika organiziranog kriminala kako u svijetu tako i na području Europe, te Republike Hrvatske.

Europa je vrlo važno tržište droga, gdje je uz domaću proizvodnju prisutno i krijumčarenje droga iz drugih dijelova svijeta, kao što su to Latinska Amerika, sjeverna Afrika i zapadna Azija. Uz Europu kao proizvođača sintetskog kanabisa i drugih sintetskih droga, Kina i Indija su zemlje odakle dolaze brojne nove psihoaktivne tvari. Za neke sintetičke stimulacijske droge poput MDMA-a, Europa je glavni proizvođač koji izvozi proizvode te znanja i iskustva u druge dijelove svijeta. Posljednjih desetak godina se povećao broj novih tvari na tržištu droga. U slučaju kanabisa, europska proizvodnja je u određenoj mjeri zamijenila uvoz. Na tržištu droga u cijeloj Europi postale su dostupne nove psihoaktivne tvari i dalje predstavljaju veliki problem u području javnog zdravlja i stavljaju izazove pred tvorce politika u svim zemljama. Borba protiv ove pošasti je vrlo zahtjevna i teška. U okviru EU je ustanovljen i Sustav ranog upozoravanja na pojavu novih psihoaktivnih tvari te se tako unaprijedila razmjena informacija o novim tvarima koje se pojavljuju na tržištu. Smanjeno je vrijeme potrebno za procjenu rizika u vezi s tim tvarima i uspostavi nadzora nad njima u cijeloj Europi.

Prema Europskom izvješću o drogama EMCDDA-a, došlo je do ponovnog porasta uporabe MDMA (ecstasy). Postoje naznake da je MDMA sve popularniji i kod postojećih korisnika stimulansa te kod novih mladih korisnika. To znači da bi trebalo poduzeti mjere prevencije i smanjenja štete usmjerene na nove korisnike koji možda upotrebljavaju visoko dozirane proizvode a nisu svjesni rizika povezanih s uporabom tih tvari.

Provedena istraživanja ukazuju na to da se kokain više konzumira u državama zapadne i južne Europe dok se amfetamini više koriste u sjevernoj i istočnoj Europi. I u nekim drugim zemljama došlo je do povećanja dolaska na liječenje zbog zlouporabe i ovisnosti o amfetaminima. Gotovo polovica tih korisnika ih primjenjuju intravenozno.

Novije procjene pokazuju da kanabis zauzima najveći udio u vrijednosti nezakonitog europskog tržišta droga, te je proizvodnja kanabisa tako postala glavni generator prihoda organiziranom kriminalu. Kaznena djela povezana s kanabisom čine oko tri četvrtine svih kažnjivih djela povezanih s drogama. Procjenjuje se da oko 1% odraslih osoba u Europi upotrebljava kanabis svakodnevno ili gotovo svakodnevno.

Među novim psihoaktivnim drogama koje su se pojavile na međunarodnom tržištu su vrlo prisutni i sintetski kanabinoidi (oko 60%). Oni su znatno toksičniji a zlouporaba je povezana sa brojnim trovanjima pa čak i smrtnim slučajevima. EMCDDA je obznanio da je MDBM-CHMICA povezan sa 13 smrtnih slučajeva i 23 nesmrtonosne intoksikacije. Smrtni ishodi i trovanja su zabilježeni u 8 država ali postoje mogućnosti pojave i u ostalim državama. Uzimatelji droga uglavnom niti ne znaju što su uzeli niti kako će djelovati. Snažni psihostimulans, sintetski katinon alfa-PVP se povezuje sa gotovo 200 akutnih intoksikacija i više od 100 smrtnih slučajeva

u Europi. Nove psihoaktivne tvari su pronađene u proizvodima koji se na tržištu prodaju kao zamjene za lijekove kao što su to na primjer benzodiazepini.

Jaki sintetski opiodi i kanabinoidi su uzročnici različitih problema. Još veća opasnost je od derivata fentanila jer predstavljaju veliku opasnost za korisnike droga ali i osoblje Službi koji prvi dolaze u kontakt s korisnicima tih tvari ili samim tvarima. Rješavanjem tog problema ponovno je stavljen naglasak na ulogu opioidnog antagonista naloksona u strategijama za odgovor na predoziranje, kao i na razinu dostupnosti naloksona korisnicima droga.

Velika prijetnja u novije vrijeme je i opskrba drogama preko interneta. Nabava novih droga putem interneta postaje sve veća a kontrola cijelog postupka je vrlo teška. To predstavlja problem za cijelu buduću europsku politiku na ovom području. Ovaj medij bi trebalo pokušati iskoristiti za smanjenje problema s drogama.

II. OSOBE LIJEČENE U IZVANBOLNIČKOM SUSTAVU ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2017. GODINI

Među vodećim javnozdravstvenim problemima u Hrvatskoj, Europi i mnogim područjima svijeta, i nadalje je zlouporaba droga, koja i kao medicinski tako i kao društveni fenomen već dugi niz godina izaziva opću pozornost. Na svjetskom pa tako i europskom tržištu psihoaktivnih droga se iz godine u godinu pojavljuje sve veći broj novih, različitih, uglavnom sintetičkih droga kao što su to sintetički kanabinoidi te različiti sintetički oblici već ranije poznatih droga. U Hrvatskoj je došlo do novih izmjena Kaznenog zakona, nove tvari su stavljene pod kontrolu, donijeti su nova Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga 2012-2017. i Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga 2012-2014.

Uzimanje droga je često povezano s drugim rizičnim ponašanjima i/ili ovisnostima kao što je pušenje, alkoholizam, igre na sreću, nepotrebno i neodgovarajuće uzimanje lijekova, ali i s nizom medicinskih, društvenih i psiholoških problema. Vrlo često ljudi, osobito mladi, izloženi svim problemima koje donosi „odrastanje“ i stresnim situacijama posežu za različitim načinima samopomoći. Kako se u toj dobi osjećaju snažno, ne traže stručnu pomoć nego posežu za psihoaktivnim sredstvima kao što je to alkohol i droge. Vjeruju da će im to smanjiti osjećaj tjeskobe i popraviti im raspoloženje. Mnogi ljudi misle da marihuana ne škodi a i informacije koje dobivaju su često kontradiktorne. Roditelji im brane a u njihovoj dobi im se žele upravo suprotstaviti. Svi ljudi se žele osjećati ugodno a centar za ugone u mozgu koji je potaknut na rad kad se uzimaju i ova sredstva. Osim toga, psihoaktivna sredstva oslobađaju od osjećaja anksioznosti, usamljenosti, nemoći i bezvrijednosti, bar na samo početku, ali sve to na vrlo kratko vrijeme. Tako osoba ima želju za njihovim ponovnim uzimanjem. Na taj način ulaze u začarani krug ovisnosti.

U 1978. godini, na samom početku pojave epidemije zlouporabe heroína i ovog velikog zdravstvenog problema, u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo je osnovan nacionalni Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga. Ulaz u Registar je dozvoljen samo

osobama koje imaju korisničko ime i lozinku za pristup. Iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi te Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskim zavodima za javno zdravstvo se prikupljaju podatci o osobama koje su kod njih bile na liječenju ovisnosti ili zlouporabe psihoaktivnih droga. Vremenski okvir je od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine. Kako se mijenjala metodologija liječenja, što znači da prevladava izvanbolnički način liječenja (ambulantni i u terapijskim zajednicama) dobivamo i te podatke. Unatrag deset godina počeli smo dobivati i od terapijskih zajednica. Pri registraciji se koristi modificirani međunarodni Pampidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19. U 2018. godini početi ćemo suradnju sa Nacionalnim javnozdravstvenim informacijskim sustavom (NAJS), mrežom zavoda za javno zdravstvo na državnoj informacijskoj strukturi.

Zahvaljujući svim kolegicama i kolegama iz županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika te svih bolnica i terapijskih zajednica gdje su na liječenju bile osobe ovisne o psihoaktivnim drogama na uspješnoj suradnji, rezultat čega je svake godine ovakvo Izvrješće. Naša obveza je slati kumulativne podatke u Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama u Lisabonu (EMCDDA) te UNODC za World Drug Report.

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ

Prema raspoloživim podacima pristiglima iz zdravstvenog sustava, već nekoliko posljednjih godina u zdravstvenim ustanovama Hrvatske, bilo u bolničkom bilo izvanbolničkom sustavu, godišnje liječi više od 7.000 osoba. Ovdje analiziramo podatke o osobama liječenim u zdravstvenom sustavu (izvanbolnički i bolnički liječeni). U 2017. godini na liječenju je bilo 7.157 osoba što je malo više nego prethodne godine (7.106 osoba). Od ukupno liječenih, 5.773 je uzimalo opijate (80,7%) a druga psihoaktivna sredstva, 1.384 osobe (19,3%). Omjer uzimanih opijata i neopijata su vrlo sličan kao i prethodnih godina.

Tablica 1. BROJ SVIH LIJEĆENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEĆENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEĆENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DRUGA U HRVATSKOJ 2000.- 2017.GODINE

Godina	Broj svih lijećenih osoba	Opijatni tip ovisnosti		Ostale droge (neopijatne)	
		Broj	%	Broj	%
2000.	3.899	2.520	64,6	1.379	35,4
2001.	5.320	3.067	57,7	2.253	42,3
2002.	5.811	4.061	69,9	1.750	30,1
2003.	5.678	4.087	72,0	1.591	28,0
2004.	5.768	4.163	72,2	1.605	27,8
2005.	6.668	4.867	73,0	1.801	27,0
2006.	7.427	5.611	75,5	1.816	24,5
2007.	7.464	5.703	76,4	1.761	23,6
2008.	7.506	5.832	77,7	1.674	22,3
2009.	7.733	6.251	80,8	1.482	19,2
2010.	7.550	6.175	81,8	1.375	18,2
2011.	7.665	6.198	80,9	1.467	19,1
2012.	7.855	6.357	80,9	1.498	19,1
2013.	7.857	6.315	80,4	1.542	19,6
2014.	7.812	6.241	79,9	1.571	20,1
2015.	7.533	6.123	81,3	1.411	18,7
2016.	7.106	5.953	83,8	1.153	16,2
2017.	7.157	5.773	80,7	1.384	19,3

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba lijećenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Broj osoba koje su u 2017. godini po prvi put bile na liječenju, ne pokazuje velike promjene (Tablica 2.). U 2017. godini prvi put je liječeno 958 osoba (u 2016. – 771). Od tih novopridošlih osoba njih 204 (21,3%) su heroinski (opijatski) ovisnici, a 754 ili 78,7% konzumenti ili ovisnici o drugim drogama. Znači, u sustav i dalje godišnje ulazi više neopijatnih nego opijatnih ovisnika. Na svakog novog opijatnog ovisnika ulaze 3 neopijatna ovisnika. Kako ovisnost o opijatima zahtijeva dugotrajni tretman i skrb, zadržavanje opijatskih ovisnika u sustavu zdravstva ukazuje da je liječenje djelotvorno i da heroinski ovisnici nisu prepušteni ulici i kriminalnom miljeu. Na ukupno postupno smanjivanje heroinske ovisnosti ukazuje i sve manji broj novih heroinskih ovisnika koji se godišnje po prvi put javljaju na liječenje. Trend smanjenja broja novih ovisnika o opijatima se i dalje nastavlja (2014. – 205; 2015. – 175; 2016.- 178; 2017.- 204). Ovakvo kretanje je u suglasju s situacijom u vezi heroinske ovisnosti u zemljama Zapadne Europe i SAD, gdje se također opaža stagnacija odnosno smanjenje heroinske ovisnosti. Promjene u sredstvima i načinu uzimanja te moguće posljedice i potrebe društvene i medicinske intervencije promatrat će se i analizirati u sljedećim godinama.

Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI U HRVATSKOJ 2000. - 2017. GODINE

Godina	Opijatni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih
2000.	1.009	40,0	1.017	73,7
2001.	1.066	34,8	1.482	65,8
2002.	846	20,8	1.221	69,8
2003.	802	19,6	1.038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1.125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6
2009.	667	10,7	796	53,7
2010.	430	6,7	750	54,5
2011.	343	5,5	808	55,1
2012.	313	4,9	807	53,9
2013.	270	4,3	855	55,4
2014.	205	3,3	841	55,5
2015.	175	2,8	669	47,4
2016.	178	3,0	593	51,4
2017.	204	3,5	754	54,5

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

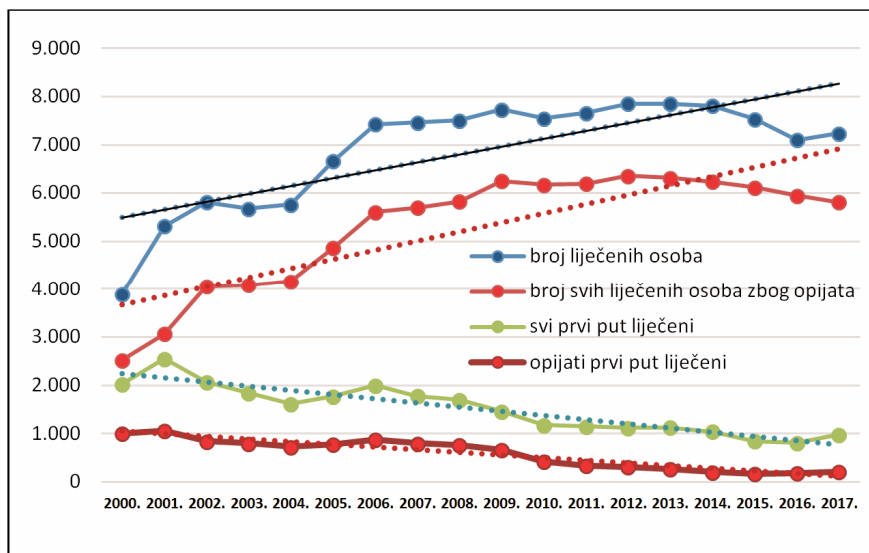
Neke značajke kretanja heroinske ovisnosti pokazuje i udio novih zahtjeva za tretmanom u posljednjih desetak godina. Dok je u 2000. godini od ukupno liječenih heroinskih ovisnika njih 40% bilo prvi put na liječenju. U posljednjih pet godina je taj udio manji od 5%. U 2017. godini je samo **3,5%** bilo na **liječenju prvi put**, a svi ostali su u tretmanu jednu ili više godina.

Tablica 3. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2000. - 2017. GODINE

Godina	Broj svih liječenih osoba	Broj svih liječenih osoba zbog opijata	Svi prvi put liječeni	Opijati prvi put liječeni
2000.	3.899	2.520	2.026	1.009
2001.	5.320	3.067	2.548	1.066
2002.	5.811	4.061	2.067	846
2003.	5.678	4.087	1.840	802
2004.	5.768	4.163	1.619	732
2005.	6.668	4.867	1.770	785
2006.	7.427	5.611	2.001	876
2007.	7.464	5.703	1.779	800
2008.	7.506	5.832	1.700	769
2009.	7.733	6.251	1.463	667
2010.	7.550	6.175	1.180	430
2011.	7.665	6.198	1.151	343
2012.	7.855	6.357	1.120	313
2013.	7.857	6.315	1.125	270
2014.	7.812	6.241	1.046	205
2015.	7.533	6.123	844	175
2016.	7.106	5.953	771	178
2017.	7.157	5.773	958	204

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ OD 2000. DO 2017. GODINE

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Trendovi broja svih ukupno liječenih i svih koji su zlouptrebljavali opijate pokazuju blagi porast. Istovremeno lagani pad vidimo kod svih koji su po prvi put u životu došli na liječenje te prvi put liječenih ovisnika o opijatima. Zadnje četiri godine broj novih opijatnih ovisnika je oko 200, čime smo vrlo zadovoljni.

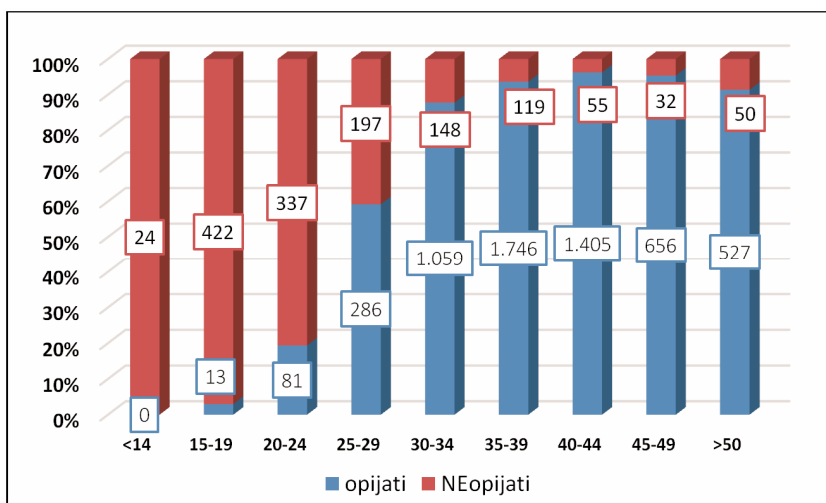
Tablica 4. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2016. I 2017. GODINI U HRVATSKOJ, PREMA DOBI I SPOLU

Dob	2016.						2017.					
	Muškarci		Žene		Ukupno		Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
7	10	0,2	4	0,3	14	0,2	15	0,3	9	0,7	24	0,3
15-19	278	4,7	72	5,8	350	4,9	340	5,8	95	7,5	435	6,1
20-24	291	5,0	87	7,0	378	5,3	330	5,6	88	7,0	418	5,8
25-29	443	7,6	115	9,3	558	7,9	394	6,7	89	7,0	483	6,7
30-34	1.099	18,7	291	23,5	1.390	19,6	935	15,9	272	21,5	1.207	16,9
35-39	1.611	27,5	311	25,1	1.922	27,0	1.536	26,1	329	26,0	1.865	26,1
40-44	1.187	20,2	164	13,2	1.351	19,0	1.275	21,6	185	14,6	1.460	20,4
45-49	509	8,7	97	7,8	606	8,5	585	9,9	103	8,1	688	9,6
≥50	439	7,5	98	7,9	537	7,6	482	8,2	95	7,5	577	8,1
Ukupno	5.867	100	1.239	100	7.106	100	5.892	100	1.265	100	7.157	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prema podacima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosi 4,7:1,0. Od ukupno 7.157 liječenih osoba bilo je 5.892 muškaraca (82,3%) i 1.265 odnosno 17,7% žena (2016. - 82,6%M: 16,4%Ž). U dobi do 19 godina sveukupno je bilo 459 osoba (6,4%) a godinu ranije 5,1%. Prema dobnim skupinama postoji sve manja razlika između muškaraca i žena. Kao i prethodne godine, najviše žena bilo u istoj dobnjoj skupini kao i muškaraca. Muškarci su i dalje najbrojniji u skupini 35 do 39 godina (26,1%) kao i žene (26,0%).

Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE, PO DOBI

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Tablica 5. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2007. - 2017.

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0
2009.	31,2	30,5	31,1
2010.	31,8	30,6	31,6
2011.	32,4	31,1	32,2
2012.	33,1	31,8	32,8
2013.	34,0	32,9	33,8
2014.	34,7	33,2	34,4
2015.	35,6	34,5	35,0
2016.	36,8	35,4	36,5
2017.	37,6	36,0	37,3

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Kao i u cijeloj Europi i u Republici Hrvatskoj ovisnička populacija u sve više stari, te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. Budući da bilježimo liječene osobe zbog zlouporabe i/ili ovisnosti o svim psihoaktivnim drogama, to je i raspon godina vrlo velik.

Najmlađa zabilježena osoba je imala 13 a najstarija 76 godina. Od 2007. godine nadalje bilježimo povećanje prosječne dobi i žena i muškaraca pa su tako i u 2017. godini većina liječenih starijih od 35 godina. Žene su u prosjeku imale 36,0 godina, u posljednjih deset godina su starije za 6,8 godina. Muškarci su prosječno stari 37,6 godine, a u posljednjih 10 godina prosječna starost liječenih muškaraca se povećala za 7,8 godina.

RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i raspodjelu ovisnika i konzumenta droga. Broj liječenih ovisnika u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika županije (100.000 stanovnika dobne skupine od 15 do 64 godine) prikazan je u Tablici 6. Za čitavu Hrvatsku stopa je **248,3/100.000 stanovnika dobi od 15. do 64. godine**. U sedam županija broj ovisnika na 100.000 stanovnika je viši od prosjeka Hrvatske. To su: Zadarska (496,2), zatim Istarska županija (495,9), Šibensko-kninska (449,7), Grad Zagreb (366,7), Primorsko-goranska (342,5), Splitsko-dalmatinska (331,9) te Dubrovačko-neretvanska (246,3). Ostale županije su imale stope niže od hrvatskog prosjeka. Kako su podatci dostupni samo iz zdravstvenog sektora, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. Osobe koje se nalaze u terapijskim zajednicama prema mjestu prebivališta također. Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se dobiti potpunija i sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Kao i na općenitu pojavnost bolesti i poremećaja tako i na problematiku u vezi s ovisnostima mogu djelovati i populacijske, prostorne i ekonomske značajke županije. Ličko-senjska županija je na primjer županija s relativno starim stanovništvom i nepovoljnim socioekonomskim uvjetima. Iako se u priobalnom dijelu Hrvatske, osobito na otocima, ljeti ostvaruju mnoge prednosti turizma, zimski mjeseci u manjim sredinama nose prijatniju dosade i manjka interesa i aktivnosti.

Tablica 6. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15. DO 64. GODINE, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U HRVATSKOJ 2017. GODINE

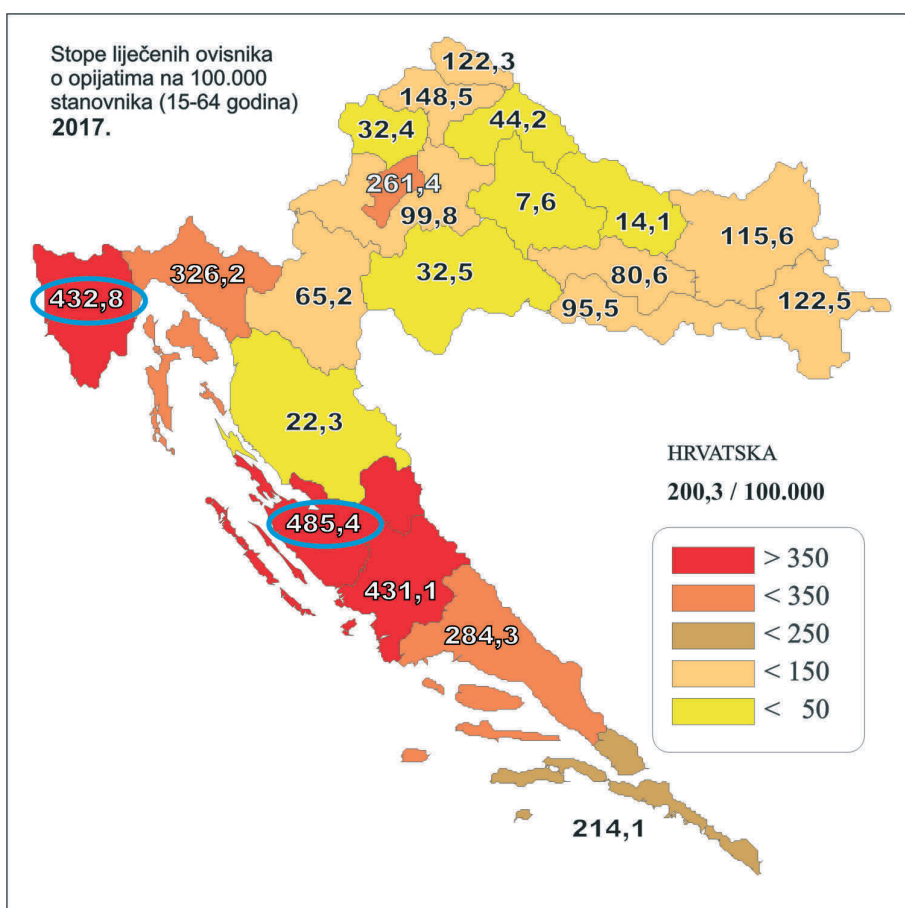
Županija	Liječene osobe ukupno					Prvi put liječeni			
	Broj	Broj stanovnika	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	stopa na 100.000*	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba u županiji (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih u županiji (%)
Grad Zagreb	1.970	537.188	366,7	1.404	261,4	331	16,8	35	10,6
Zagrebačka	305	215.411	141,6	215	99,8	55	18,0	6	10,9
Krapinsko-zagorska	59	89.545	65,9	29	32,4	14	23,7	1	7,1
Sisačko-moslavačka	76	113.750	66,8	37	32,5	16	21,1	0	0
Karlovačka	117	84.359	138,7	55	65,2	29	24,8	5	17,2
Varaždinska	220	119.212	184,5	177	148,5	28	12,7	3	10,7
Koprivničko-križevačka	63	76.937	81,9	34	44,2	23	36,5	3	13,0
Bjelovar.-bilogorska	18	79.310	22,7	6	7,6	8	44,4	2	25,0
Primorsko-goranska	696	203.224	342,5	663	326,2	48	6,9	28	58,3
Ličko-senjska	10	31.428	31,8	7	22,3	4	40,0	2	50,0
Virovitičko-podravska	18	56.797	31,7	8	14,1	11	61,1	2	18,2
Požeško-slavonska	48	50.892	94,3	41	80,6	8	16,7	2	25,0
Brodsko-posavska	110	103.668	106,1	99	95,5	10	9,1	3	30,0
Zadarska	554	111.652	496,2	542	485,4	29	5,2	19	65,5
Osječko-baranjska	355	206.692	171,8	239	115,6	85	23,9	12	14,1
Šibensko-kninska	315	70.048	449,7	302	431,1	16	5,1	8	50,0
Vukovarsko-srijemska	159	118.382	134,3	145	122,5	13	8,2	7	53,8
Splitsko-dalmatinska	1.012	304.915	331,9	867	284,3	128	12,6	39	30,5
Istarska	708	142.780	495,9	618	432,8	55	7,8	11	20,0
Dubrovačko-neretvanska	199	80.804	246,3	173	214,1	18	9,0	6	33,3
Međimurska	125	76.834	162,7	94	122,3	20	16,0	3	15,0
Ukupno Hrvatska	7.137	2.873.828	248,3	5.755	200,3	949	13,3	197	20,8
Druge države	20			18		9		7	
UKUPNO	7.157			5.773		958	13,4	204	21,3

*Stope na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina (Popis stanovništva 2011. DZS)
Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prikaz stope lijećenih ovisnika koji su ovisni o opijatima prema županiji stanovanja liječene osobe pokazuje vrlo slične rezultate. Najvišu stopu (dob 15 do 64 godine) imala je Zadarska (485,4), zatim Istarska županija (432,8), Šibensko-kninska (431,1), Primorsko-goranska (326,2), Splitsko-dalmatinska (284,3), Grad Zagreb (261,4), te Dubrovačko-neretvanska (214,1).

Za cijelu Hrvatsku stopa je iznosila 200,3 (u 2016.- 246,5; u 2015.- 212,3; u 2014. godini 216,1; u 2013 godini 218,7; u 2012. godini 220,2). U odnosu na prošlu godinu (2016.) nije došlo do značajnije promjene u redosljedu županija.

Slika 3. LIJEČENI OVISNICI O OPIJATIMA U HRVATSKOJ PO ŽUPANIJAMA 2017. GODINE, STOPE NA 100.000 STANOVNIKA

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba lijećenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Tablica 7. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U HRVATSKOJ 2016. GODINE, BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA, TE BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG OPIJATNE OVISNOSTI ZBRINUTIH NA ODRŽAVANJU FARMAKOTERAPIJOM

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opijata	%	Broj opij. ovisnika zbrinutih na održavanju	Udio održavanih od liječenih zbog opijata (%)
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.001	15,1	515	9,4	423	82,1
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	121	1,8	87	1,6	58	66,7
Krapinsko- zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	21	0,3	5	0,1	4	80,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	52	0,8	25	0,5	15	60,0
Karlovačka županija – ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	115	1,7	46	0,8	42	91,3
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	230	3,5	187	3,4	163	87,2
Koprivničko-križevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	49	0,7	26	0,5	23	88,5
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	676	10,2	648	11,8	539	83,2
Ličko-senjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Virovitičko-podravna županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	12	0,2	4	0,1	2	50,0
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	38	0,6	32	0,6	25	78,1
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	102	1,5	94	1,7	64	68,1
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	542	8,2	538	9,8	491	91,3
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	293	4,4	188	3,4	154	81,9
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	291	4,4	284	5,2	252	88,7
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	140	2,1	138	2,5	130	94,2
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	975	14,7	855	15,6	729	85,3
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	551	8,3	479	8,7	386	80,6
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	113	1,7	111	2,0	46	41,4
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	169	2,5	152	2,8	124	81,6
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	103	1,6	75	1,4	35	46,7
KB „Sestre milosrdnice” – poliklinika	1.048	15,8	998	18,2	635	63,6
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	6.642	100,0	5.487	100,0	4.340	79,1

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Od osoba koje su liječene izvanbolnički (poliklinika), najviše ih je bilo u poliklinici Kliničkog bolničkog centra „Sestre milosrdnice“ i to 1.048 osoba (15,8%) gdje su liječeni prvi ovisnici o psihoaktivnim drogama te alkoholu. Na drugom mjestu je Služba za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti - Nastavnog zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ (Grada Zagreba) 1.001 – 15,1 %. U pojedinim županijama postoje zbog njihove zemljopisne razvedenosti „mala županijska mreža“, pa tako je to u Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj te Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Kao i godinu ranije, slijedi Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Splitsko-dalmatinske županije s 975 osobom – 14,7%. Zbog već spomenute zemljopisne razvedenosti ove županije bilo je potrebno formirati više jedinica za liječenje, pa tako jedinice djeluju osim u Splitu još i u Omišu, Hvaru, Makarskoj, Sinju, otoku Braču, Visu i Vrgorcu. Osim toga, njihovi djelatnici surađuju i sa njima najbližim terapijskim zajednicama. U Istarskoj županiji osim središnje Službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Kad zbrojimo udio ove dvije lokacije, njihov udio iznosi 8,3% (551 osoba). U Primorsko-goranskoj županiji na liječenju je bilo 676 osoba (10,2%). U Zadarskoj Službi je bilo na liječenju 542 osoba (8,2%). U pojedine županijske Službe na liječenje ovisnosti dolazi vrlo mali broj ovisnika o psihoaktivnim drogama pa njihovi djelatnici više vremena posvećuju preventivnom radu npr. Krapinsko-zagorskoj (21 osoba), Požeško-slavonskoj (38 osoba) te Virovitičko-podravskoj (12 osoba). U timu prevencije ovisnosti, izvanbolničkog liječenja i zaštite mentalnog zdravlja Ličko-senjske i Bjelovarsko-bilogorske županije niti u 2017. godini nije na liječenju bila niti jedna osoba, nego su se bavili preventivnim radom.

Tablica 8. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		Dnevna bolnica
		Broj	%	Broj
Psihijatrijska bolnica Vrapče	238	303	39,9	2
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	55	147	19,3	7
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	39	55	7,2	2
KBC Zagreb (Rebro)	10	13	1,7	1
NPS bolnica "Dr. I. Barbot" Popovača	16	21	2,8	-
Opća bolnica Karlovac	2	2	0,3	-
Opća bolnica Varaždin	4	5	0,7	1
Opća bolnica „dr. T. Bardek“ Koprivnica	4	4	0,5	-
Opća bolnica Bjelovar	5	5	0,7	-
Klinička bolnički centar Rijeka	12	19	2,5	3
Psihijatrijska bolnica Rab	65	82	10,8	-
Opća bolnica "Dr. J. Benčević", Slavonski Brod	5	5	0,7	-
Opća bolnica Zadar	1	3	0,4	1
Psihijatrijska bolnica Ugljan	1	1	0,1	-
Klinička bolnica Osijek	3	5	0,7	1
Opća bolnica Šibenik	3	3	0,4	1
Opća bolnica Vukovar	3	3	0,4	-
Opća bolnica Vinkovci	2	3	0,4	-
Klinička bolnica Split	28	28	3,7	4
Opća bolnica Pula	11	15	2,0	-
Opća bolnica Dubrovnik	9	10	1,3	1
Županijska bolnica Čakovec	2	4	0,5	1
Županijska bolnica Našice	2	2	0,3	-
Opća bolnica Nova Gradiška	1	1	0,1	-
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb	2	2	0,3	-
Klinička bolnica Dubrava	1	1	0,1	-
Opća bolnica Zabok	1	1	0,1	1
Psihijatrijska bolnica Lopača	2	17	2,2	-
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	527	760	100,0	26

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2017. godine liječeno je 527 osoba. Sveukupno su bile na liječenju 760 puta što prosječno iznosi 1,4 boravka po osobi. Najviše hospitaliziranih je bilo u Klinici za psihijatriju Vrapče, gdje je liječeno 238 osoba u 303 boravka (1,3 boravka po osobi). U Psihijatrijskoj bolnici „Sveti Ivan“ (Jankomir) liječeno je 39 osoba u 55 boravka (1,4 boravka po osobi). U Kliničkom bolničkom centru „Sestre milosrdnice“ stacionarno je liječena 55 osoba u 147 boravka (2,8 boravka po osobi). U Psihijatrijskoj bolnici Rab na liječenju je bilo 65 osobe u 82 boravka (1,3 boravka po osobi).

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA U HRVATSKOJ 2017.GODINE

Tablica 9. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 god.)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
≤ 14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	-	3	5	4	-	-	-	-	1	13
20-24	3	17	11	44	2	-	1	-	3	81
25-29	10	53	27	170	7	3	5	-	11	286
30-34	22	139	119	683	16	21	25	2	32	1.059
35-39	25	175	141	1.222	22	51	60	6	44	1.746
40-44	14	192	92	972	12	38	55	3	27	1.405
45-49	2	79	51	458	10	24	18	-	14	656
≥50	6	64	31	352	8	26	24	1	15	527
Ukupno	82	722	477	3.905	77	163	188	12	147	5.773
%	1,4	12,5	8,3	67,6	1,3	2,8	3,3	0,2	2,5	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Vrlo slično kao i godinu ranije, među liječenima zbog ovisnosti o opijatima, kao i prethodnih godina, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (3.905 osoba, odnosno 67,6%), a nezavršenu srednju školu 477 osoba (8,3%). Samo osnovnu školu završilo je 722 osobe (12,5%). Niti najosnovnije školovanje nema 82 osobe ,svi su stariji od 19 godina, te vjerojatno niti neće nikada završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 351 osoba (6,1%).

Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 god.)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
≤14	16	5	3	-	-	-	-	-	-	24
15-19	10	101	234	67	9	-	-	-	1	422
20-24	3	34	21	218	54	2	-	-	5	337
25-29	1	15	14	126	15	8	13	1	4	197
30-34	-	8	5	105	4	6	16	-	4	148
35-39	2	7	3	81	3	7	13	-	3	119
40-44	-	6	4	32	2	1	7	-	3	55
45-49	1	1	4	19	1	2	4	-	-	32
≥50	-	6	5	26	-	1	9	-	3	50
Ukupno	33	183	293	674	88	27	62	1	23	1.384
%	2,4	13,2	21,2	48,7	6,4	2,0	4,5	0,1	1,7	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

I među osobama koje su liječene zbog zlouporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među ovisnicima o opijatima – 674 (48,7%). Od 293 osobe (21,2%) koje imaju nezavršenu srednju školu njih 56 je starije od 19 godina, te je mala šansa da će dovršiti barem srednjoškolsko obrazovanje. Završenu osnovnu školu ima 183 osobe što čini 13,2%, a među njima je najviše dobne skupine od 15 do 19 godina, što znači da nisu nastavili ili su napustili srednjoškolsko obrazovanje. Osnovnu školu nisu završile 33 osobe (2,4%). Bez obzira što je to relativno malen udio, njih 7 je starije od 19 godina pa je to najvjerojatnije i kraj njihovog obrazovanja. Završenu višu školu ili fakultet ima 89 osoba (6,5%) svih liječenih zbog zlouporabe neopijata.

U cjelokupnom liječenju osoba s problemima u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno uključivanje u društvo kao aktivnih članova. Stoga je važno da im se omogući doškoloavanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih vještina i znanja koje bi im olakšale zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 god.)	Radni status									Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Rad „na crno“	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovljenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
≤14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	-	-	-	6	6	-	-	-	1	13
20-24	7	20	8	42	-	3	-	1	-	81
25-29	49	51	21	149	-	6	2	6	2	286
30-34	255	183	94	485	-	5	8	18	11	1.059
35-39	487	290	161	710	-	4	40	44	10	1.746
40-44	338	189	91	610	-	3	130	40	4	1.405
45-49	103	86	46	283	-	-	113	17	8	656
≥50	67	48	27	236	-	-	129	14	6	527
Ukupno	1.306	867	448	2.521	6	21	422	140	42	5.773
%	22,6	15,0	7,8	43,7	0,1	0,4	7,3	2,4	0,7	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga (2.521 osoba - 43,7%). Godinu ranije bilo ih je 46,1%.

U 2017. godini je 1.306 osoba bilo u stalnom radnom odnosu (22,6%) dok je još 867 (15,0%) imalo povremeno zaposlenje. „Na crno“ je radilo 448 osoba (7,8%). Nekom samostalnom djelatnosti, prema njihovom navodu, bavilo se 140 osoba (2,4%).

Među osobe koje imaju kakav-takav prihod svaki mjesec ubrajamo redovito zaposlene, povremeno zaposlene, umirovljenike i samostalnu djelatnost. Njihov udio se smanjuje iz godine u godinu. Bilo ih je svega 47,3 % vrlo slično kao i prethodne godine (u 2015. ih je bilo - 43,4%; 2016. - 44,9%).

Na školovanju se nalazi 27 ovisnika o opijatima (0,5%) od toga, 6 su učenici a 21 je student.

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 god.)	Radni status									Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Rad „na crno“	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovjenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
≤14	-	-	-	-	24	-	-	-	-	24
15-19	18	16	1	36	331	19	-	-	1	422
20-24	60	55	5	110	9	90	-	2	6	337
25-29	63	29	7	67	-	19	-	3	9	197
30-34	50	24	1	56	-	-	-	11	6	148
35-39	39	19	2	48	-	-	4	4	3	119
40-44	19	11	-	16	-	-	3	3	3	55
45-49	9	4	-	9	-	-	10	-	-	32
≥50	9	2	-	18	-	-	16	3	2	50
Ukupno	267	160	16	360	364	128	33	26	30	1.384
%	19,3	11,6	1,2	26,0	26,3	9,2	2,4	1,9	2,2	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Među osobama lijećenim zbog uzimanja neopijata bilo je 492 (35,5%) osoba koje se još školuju, što je nešto više nego godinu ranije. Liječilo se 364 učenika (26,3%), a studenata 128 - 9,2%. Redoviti ili povremeni posao je imalo 30,9% osoba (427). Samostalnom djelatnosti bavilo se još 26 osoba (1,9%). Prethodne godine je gotovo svaka treća osoba bila nezaposlena (348 - 30,2%), a ove svaka četvrta (360 - 26,0%).

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 god.)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	-	11	-	1	-	-	1	-	13
20-24	7	40	1	11	8	2	12	-	81
25-29	29	141	1	37	38	5	32	3	286
30-34	123	472	20	134	180	12	106	12	1.059
35-39	273	699	44	217	359	16	125	13	1.746
40-44	303	489	38	158	308	21	79	9	1.405
45-49	158	208	27	76	132	5	46	4	656
≥50	173	116	21	78	100	6	30	3	527
Ukupno	1.066	2.176	152	712	1.125	67	431	44	5.773
%	18,5	37,7	2,6	12,3	19,5	1,2	7,5	0,8	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Najviše osoba liječenih zbog uzimanja opijata, kao i ranijih godina je živjelo s primarnom obitelji (2.176 - 37,7%). S partnerom i djetetom živjelo je 1.125 osoba (19,5%). Samo s partnerom ih je živjelo 712 (12,3%), a sami s djetetom njih 152 (2,6%). Sam/a je bilo 1.066 (18,5%) liječenih osoba, isto kao i prethodne godine. Iz ovih podataka vidimo da je kod nas obitelj još uvijek uključena u proces liječenja svojih članova koji su postali ovisnici o drogama.

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditeljima)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14	-	17	-	-	-	-	7	-	24
15-19	6	357	-	5	1	1	50	2	422
20-24	16	278	2	8	2	9	20	2	337
25-29	18	137	-	11	12	3	11	5	197
30-34	23	72	1	17	22	-	6	7	148
35-39	21	45	4	10	29	1	5	4	119
40-44	12	18	2	6	12	-	1	4	55
45-49	6	3	4	5	9	-	2	3	32
≥50	13	6	3	4	13	-	4	7	50
Ukupno	115	933	16	66	100	14	106	34	1.384
%	8,3	67,4	1,2	4,8	7,2	1,0	7,7	2,5	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Kao i kod osoba liječenih zbog opijata i kod osoba koje su liječene zbog drugih psihoaktivnih droga najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji odnosno s roditeljima 933 osobe (67,4%), što je malo više nego prethodne godine (740 - 64,2%). Samo s partnerom živi 66 tj. 4,8% osoba a s partnerom i djetetom živi njih 100 - 7,2%. Da žive sami izjavilo je 115 osoba tj. 8,3%.

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2016. GODINE PREMA RODITELJSKOM STATUSU

Ima li djece	Spol				Ukupno	
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Da	2.037	34,6	651	51,5	2.688	37,6
Da, oduzeta roditeljska prava	30	0,5	31	2,5	61	0,9
Nadzor nad roditeljskim pravom	4	0,1	5	0,4	9	0,1
Ne	3.713	63,0	551	43,6	4.264	59,6
Nepoznato	108	1,8	27	2,1	135	1,9
Ukupno	5.892	100,0	1.265	100,0	7.157	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Od svih osoba liječenih u 2017. godini iz podataka o roditeljskom statusu vidljivo je da ih 2.688 (37,6%) ima djecu. Prema roditeljskom statusu, ima više žene koje su majke (51,5%) od muškaraca očeva (34,6%). Ipak je 61 osoba izjavilo da su im oduzeta roditeljska prava ili se nad roditeljskim pravima provodi nadzor (9 osoba). Sama činjenica da su roditelji ili jedan roditelj ovisnici ne uvjetuje ograničavanje roditeljskih prava, ali zahtijeva učinkovit nadzor sustava socijalne skrbi, kako ne bi došlo do zanemarivanja ili zlostavljanja djece.

Tablica 16. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE KOJE IMAJU DJECU PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVAOCEM PSIHOAKTIVNIH DROGA

Bračni status ovisnika	Živi s drugim uživaocima						Ukupno	
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%		
U braku	183	42,4	879	39,5	8	25,8	1.070	39,8
Izvanbračna zajednica	135	31,3	298	13,4	2	6,5	435	16,2
Rastavljen/a	60	13,9	610	27,4	6	19,4	676	25,1
Udovac - Udovica	5	1,2	47	2,1	1	3,2	53	2,0
Neudana - Neoženjen	49	11,3	379	17,0	8	25,8	436	16,2
Nepoznato	0	0,0	12	0,5	6	19,4	18	0,7
Ukupno	432	100,0	2.225	100,0	31	100,0	2.688	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2017. godini

Analizom podataka lijećenih osoba koje su izjavile da djeca žive s njima vidljivo je da 2.225 (82,8%) osoba bez obzira na bračni status ne žive s drugim uživaocima, dok je 432 osoba (16,1%) koje žive s djecom izjavilo da žive s drugim uživaocima.

Od 2.688 osoba koje imaju djecu, njih 183 (6,8%) je u braku, a 135 (5,0%) u izvanbračnoj zajednici s drugim ovisnikom (ovisnicom). Od osoba koje su u braku (1.070) njih 183 je u braku s drugim ovisnikom/ovisnicom (17,1%). Još je „teža“ situacija kod izvanbračnih zajednica. Od 435 osobe koje imaju djecu a žive u izvanbračnoj zajednici, njih 135 (31,0%) za partnera/icu ima ovisnika o drogama. Sociološki to ukazuje na relativnu zatvorenost i međuovisnost ovisničke populacije, pri čemu su najviše ugrožena djeca u takvim obiteljima.

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE U HRVATSKOJ ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2013.-2017. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	6.315	80,4	6.241	79,9	6.123	81,3	5.953	83,8	5.773	80,7
Kokain	119	1,5	132	1,7	106	1,4	105	1,5	111	1,6
Stimulativna sredstva	106	1,3	132	1,7	142	1,9	144	2,0	158	2,2
Sedativi	157	2,0	157	2,0	108	1,4	113	1,6	138	1,9
Halucinogeni	4	0,1	4	0,1	3	0,0	-	-	3	0,0
Hlapljiva otapala	4	0,1	2	0,0	1	0,0	2	0,0	2	0,0
Kanabinoidi	1.047	13,3	1.103	14,1	967	12,8	741	10,4	925	12,9
Više i ostalo	105	1,3	105	1,3	83	1,1	48	0,7	47	0,7
Ukupno	7.857	100,0	7.812	100,0	7.533	100,0	7.106	100,0	7.157	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti, vidljiv je najveći udio osoba koje na liječenje dolaze zbog opijata. Ovisnici o opijatima imaju najveću potrebu za liječenjem i to je još jedan od razloga zbog čega oni prevladavaju. Uzimanje heroína, uglavnom intravenozno, povezano je s ozbiljnim društvenim i javnozdravstvenim problemima. Zlouporaba heroína praćena je brzim razvojem tolerancije i ovisnosti. Više od 90% osoba, ako sredstvo uzimaju svakodnevno tijekom mjesec dana ili kraće, postat će psihički i fizički ovisno. Neki od ovisnika, kako bi postigli stanje da koriste manje opijata, dolaze na supstitucijsku terapiju gdje dio heroína bude zamijenjen metadonom.

Još uvijek se Sustav za liječenje problema sa psihoaktivnim drogama bavi „starim“ heroínskim ovisnicima a nešto manje ostalim vrstama droga.

Trend zlouporabe kanabinoida je i dalje isti.

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2017. godini

Udio osoba liječenih zbog ovisnosti o sedativima je više-manje i dalje ispod 2%. U 2017. godini je udio iznosio 1,9%. Zlouporaba droga često dovodi do anksioznosti i nesanice pa im liječnici često propisuju benzodiazepine ili ih sami kupuju. Podsvjesno žele pomoći sami sebi ili povećati djelovanje opioida. Kad se primjenjuju intravenozno mogu produžiti intenzitet i trajanje opioidnih djelovanja. To je jedan od razloga zašto ih bolesnici koriste. Oni i inače pomažu kod određenih psihijatrijskih poremećaja, negativnih emocionalnih stanja te pomažu kad započne apstinencija od alkohola i kokaina. To su obično opioidni korisnici i ove mješavine su često povezane sa morbiditetom pa i sa smrtnim ishodom.

Situacija sa zlouporabom kokaina je vrlo slična kao i udio sedativa. Udio kokaina u 2017. godini je iznosio 1,6% (2016.g. - iznosio je 1,5% a 2015.-1,4%).

Udio stimulativnih sredstava je lagano porastao i iznosio je 2,2% u odnosu na godinu ranije kad je bio 2,0%.

Tablica 18. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2017.GODINE, PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Dobne skupine									Ukupno	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin	-	6	46	225	930	1636	1.335	615	499	5.292	73,9
Heptanon	-	1	7	13	33	46	38	18	13	169	2,4
Ostali opijati	-	-	1	2	8	6	3	2	4	26	0,4
Buprenorfin	-	5	23	43	78	51	27	17	10	254	3,5
Tramadol	-	1	4	3	9	7	2	4	1	31	0,4
Fentanyl	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	0,0
Kokain	-	6	16	24	27	24	8	1	5	111	1,6
Amfetamini	-	19	34	17	25	9	1	-	2	107	1,5
Metamfetamini	-	1	3	1	1	-	-	-	-	6	0,1
Ecstasy	1	7	18	9	1	3	1	-	-	40	0,6
Drugi psihostimulansi	-	-	-	1	1	-	2	-	-	4	0,1
Mefedron	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	0,0
Barbiturati	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	0,0
Benzodiazepini	1	7	6	12	12	20	15	17	31	121	1,7
Drugi hipnotici i sedativi	-	-	1	1	1	2	3	3	1	12	0,2
GHB/GBL	-	-	-	2	2	-	-	-	-	4	0,1
LSD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
Drugi halucinogeni	-	-	1	1	-	-	-	1	-	3	0,0
Lako hlapljiva otapala	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	0,0
Kanabinoidi	22	374	247	121	70	55	19	7	4	919	12,8
Sintetski kanabinoidi	-	4	2	-	-	-	-	-	-	6	0,1
Više i ostalo	-	4	9	8	7	4	5	3	7	47	0,7
Ukupno	24	435	418	483	1.207	1.865	1.460	688	577	7.157	100,0
%	0,3	6,1	5,8	6,7	16,9	26,1	20,4	9,6	8,1	100,0	

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Moramo napomenuti da kanabis u današnje vrijeme nije onaj kanabis kakav je bio. Sadašnje uzgojene vrste sadrže i nekoliko puta veći udio aktivne tvari.

U cijeloj Europi, pa tako i u našoj zemlji, kanabis je glavna i najzastupljenija ilegalna droga. Na drugom mjestu, odmah iza kanabisa su amfetamini. No u sustavu liječenja još uvijek su više zastupljeni heroinski ovisnici.

Bez obzira što gotovo svi ovisnici o psihoaktivnim drogama uzimaju više sredstava istovremeno, kao sredstvo ovisnosti se bilježi ono koje je najjače djelovalo i zbog kojeg je ta osoba došla na liječenje. Tijekom razgovora s terapeutom, dođe se do tog glavnog sredstva te se upiše u Pomicidou obrazac.

U našoj zemlji, kao i u Europi, najčešće uzimani opijat je heroin. Ovisnici o psihoaktivnim drogama uglavnom uzimaju više sredstava u isto vrijeme, ali razlog dolaska na liječenje su pretežno problemi vezani uz heroin.

Kao i u cijeloj Europi, i kod nas se nastavlja trend smanjenja broja osoba koje uzimaju heroin. Nakon što je više desetaka godina bio glavno sredstvo, njegova uloga postaje sve manja. Kao na klackalici, istovremeno dolazi do povećanja uzimanja te time i udjela ostalih psihoaktivnih sredstava.

Najviše osoba je uzimalo heroin (5.292 – 73,9%). Kad heroinu pribrojimo i ostala sredstva iz skupine opijata (metadon, ostali opijati, buprenorfin, tramadol i fentanyl) to iznosi 80,6%. Kanabinoidi kao glavno sredstvo su bili u udjelu od 12,9%.

Benzodiazepini, barbiturati i ostali hipnotici i sedativi sudjelovali su udjelom od 1,9%, kao glavno sredstvo zbog kojeg su osobe došle na liječenje. Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je i dalje najviše liječenih osoba bilo u dobnom rasponu od 30-44 godine - 63,4% (2016.- 65,6%). No usporedbom podataka s podatcima o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga opažaju se promjene u udjelima liječenih osoba. I dalje se nastavlja lagani pomak u starije dobne skupine.

Tablica 19. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2017.GODINE, PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporedno sredstvo ovisnosti	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opijati	%	neopijati	%		
Opijati	1.143	30,9	20	3,7	1.163	27,4
Kokain	849	22,9	42	7,8	891	21,0
Stimulativna sredstva	449	12,1	237	43,8	686	16,2
Sedativi	2	0,1	1	0,2	3	0,1
Crack	106	2,9	17	3,1	123	2,9
Halucinogena sredstva	8	0,2	18	3,3	26	0,6
Hlapljiva otapala	10	0,3	0	0,0	10	0,2
Kanabinoidi	1.123	30,3	188	34,8	1.311	30,9
Više i ostalo	13	0,4	18	3,3	31	0,7
Ukupno	3.703	100,0	541	100,0	4.244	100,0
Bez drugog sredstva	2.070	35,9	843	60,9	2.913	40,7

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Uzimatelji opijata nisu u 35,9 % slučajeva uzimali neko drugo sredstvo, za razliku od uzimatelja neopijata koji su u 60,9% slučajeva uzimali SAMO neopijate.

Od sveukupnog broja liječenih osoba samo jedno sredstvo je uzimalo 40,7% osoba.

Tablica 20. BROJ OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA NAČINU UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno
	i.v. injekcijom	Puši	Jede / pije	Snifa	Ušmrkava	Nepoznato	
Heroin	3.981	219	-	-	1.031	61	5.292
%	75,2	4,1	-	-	19,5	1,2	100,0
Heptanon	10	2	152	-	3	2	169
%	5,9	1,2	89,9	-	1,8	1,2	100,0
Ostali opijati	3	-	21	-	1	1	26
%	11,5	-	80,8	-	3,8	3,8	100,0
Buprenorfin	17	-	207	-	30	-	254
%	6,7	-	81,5	-	11,8	-	100,0
Tramadol	-	-	31	-	-	-	31
Fentanyl	-	-	1	-	-	-	1
Kokain	5	-	-	-	106	-	111
%	4,5	-	-	-	95,5	-	100,0
Amfetamini	-	-	27	-	77	3	107
%	-	-	25,2	-	72,0	2,8	100,0
Metamfetamini	-	-	3	-	3	-	6
Ecstasy	-	-	40	-	-	-	40
Drugi psihostimulansi	-	-	2	-	1	1	4
Mefedron	1	-	-	-	-	-	1
Barbiturati	-	-	1	-	-	-	1
Benzodiazepini	-	-	120	-	-	1	121
Drugi hipnotici i sedativi	-	-	12	-	-	-	12
GHB/GBL	-	-	4	-	-	-	4
LSD i drugi halucinogeni	-	-	-	-	-	3	3
Lako hlapljiva otapala	-	-	-	2	-	-	2
Kanabinoidi	-	914	5	-	-	-	919
%	-	99,5	0,5	-	-	-	100,0
Sintetski kanabinoidi	-	6	-	-	-	-	6
Više i ostalo	-	1	27	-	1	18	47
%	-	2,1	57,4	-	2,1	38,3	100,0
Ukupno	4.017	1.142	653	2	1.253	90	7.157
%	56,1	16,0	9,1	0,0	17,5	1,3	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti te načinu uzimanja istog razvidno je da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena. Mada se nastavlja trend pada broja intravenoznog uzimanja droga, to je ipak i dalje dominantan način uzimanja droga (56,1%). Slijedi ušmrkavanje (17,5%), pušenje (16,0%) te oralno uzimanje (9,1%).

Heroin se obično injektira intravenozno, ali neki ljudi ga ubrizgavaju potkožno, puše ili ušmrkavaju. Analiza kod nas liječenih osoba pokazuje da se heroin najčešće uzima intravenozno (75,2%), slijedi ušmrkavanje (19,5%) te pušenje (4,1%). U odnosu na prethodne godine udio i.v. heroinskih ovisnika nije se znatnije mijenjao (75,0% u 2011., 76,3% u 2012., 75,5% u 2013., 75,8% u 2014., 75,4%, u 2015., 75,9% u 2016. godini). I taj podatak posredno može ukazivati da je populacija heroinskih ovisnika sve starija te da usprkos namjeri "skidanja", ušmrkavanje postupno zamjenjuju intravenoznim uzimanjem.

Najviše liječenih zbog zlouporabe kokaina je isti ušmrkavalo (95,5%). I amfetamine najviše uzimaju ušmrkavanjem, kao i ranijih godina. Sve osobe koje su liječene zbog zlouporabe kanabinoida su sredstvo uzimale pušenjem.

Brzina kojom se droga apsorbira i metabolizira ovisi o načinu uzimanja. Pušenje i intravenozno uzimanje će najbrže izazvati apsorpciju što dovodi do ulaska veće količine droge u mozak i bržeg djelovanja. Intranazalno uzeta droga također će brzo ući u krv i dovesti do željenog djelovanja.

Tablica 21. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2017. GODINE

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva							Ukupno
	Uzima/la u životu, ali zadnji mjesec nije	1-3 puta mjesečno	Jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	Svakodnevno	Uzima neredovito	Nepoznato	
Heroin	4449	108	30	63	205	172	265	5292
Metadon	66	2	-	5	78	2	16	169
Ostali opijati	9	-	-	-	3	4	10	26
Buprenorfin	48	3	2	8	174	1	18	254
Tramadol	12	1	1	4	10	-	3	31
Fenatnyl	1	-	-	-	-	-	-	1
OPIJATI UKUPNO	4585	114	33	80	470	179	312	5773
<i>Opijati %</i>	79,4	2,0	0,6	1,4	8,1	3,1	5,4	100,0
Kokain	68	5	5	8	6	12	7	111
%	61,3	4,5	4,5	7,2	5,4	10,8	6,3	100,0
Amfetamini	55	9	6	6	4	20	7	107
%	51,4	8,4	5,6	5,6	3,7	18,7	6,5	100,0
Metamfetamini	2	-	-	1	-	1	2	6
Ecstasy	25	6	1	-	-	8	-	40
%	62,5	15,0	2,5	-	-	20,0	-	100,0
Drugi psihostimulansi	2	-	-	-	-	1	1	4
Mefedron	1	-	-	-	-	-	-	1
Barbiturati	-	-	-	-	1	-	-	1
Benzodiazepini	14	1	4	10	73	10	9	121
%	11,6	0,8	3,3	8,3	60,3	8,3	7,4	100,0
Drugi hipnotici i sedativi	4	-	-	-	6	-	2	12
GHB/GBL	2	-	-	1	1	-	-	4
LSD i drugi halucigeni	-	-	-	-	-	-	3	3
Lako hlapljiva otapala	-	-	-	-	1	-	1	2
Kanabinoidi	316	124	100	155	107	79	38	919
%	34,4	13,5	10,9	16,9	11,6	8,6	4,1	100,0
Sintetski kanabinoidi	3	-	-	2	1	-	-	6
Više i ostalo	15	-	-	5	6	2	19	47
%	31,9	-	-	10,6	12,8	4,3	40,4	100,0
Ukupno	5092	259	149	268	676	312	401	7157
%	71,1	3,6	2,1	3,7	9,4	4,4	5,6	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2017. godini

Prema podacima o učestalosti uzimanja glavnog sredstva, najveći broj liječenih osoba psihoaktivna sredstva nije uzimao u zadnjem mjesecu prije dolaska na liječenje. Iz podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva razvidno je i da je 5.092 osoba ili 71,1% apstiniralo od glavnog sredstva ovisnosti u prethodnom mjesecu. U 2016. godini taj je udio iznosio 74,4%.

Opijate nisu uzimali u 79,4 slučajeva (4.585 osoba). Za 312 osoba uzimatelja opijata (5,4%) nije nam poznat podatak o učestalosti uzimanja sredstva.

Liječeni zbog zlouporabe ostalih psihoaktivnih droga su se često izjašnjavali kako u prethodnom mjesecu nisu uzimali glavnu drogu. Tako od onih koji su bili na kokainu, prošli mjesec ih nije uzimalo 61,3%; amfetamine 51,4%; ecstasy 62,5%; a kanabinoide 34,5% prije aktualnog javljanja liječniku (vidi 1. stupac tablice 21).

Broj redovitih konzumenata marihuane se malo smanjio. Od onih kojima je marihuana glavno sredstvo zlouporabe, dva do šest dana u tjednu je uzimalo 17,0% osoba.

Tablica 22. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2017.GODINE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek									
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	klonidin	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	Ukupno
Kratkotrajno održavanje	21	31	-	-	-	-	1	-	-	53
Održavanje	1.704	1.839	4	2	-	2	3	3	3	3.560
Spora detoksikacija	95	145	-	-	-	-	4	3	-	247
Brza detoksikacija	9	13	-	-	-	-	1	-	1	24
Bez medikacije	-	-	-	-	-	-	16	237	16	269
Farmakoterapija - druga	-	-	-	-	-	-	109	-	10	119
Nepoznato	-	-	-	-	-	-	-	-	313	313
Ukupno	1.829	2.028	4	2	-	2	134	243	343	4.585
%	39,9	44,2	0,1	0,0	0,0	0,0	2,9	5,3	7,5	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Tablica 22. prikazuje osobe liječene zbog ovisnosti o opijatima koji su izjavile da nisu uzimale opijate u mjesecu koji je prethodio dolasku na njihovo liječenje. Oni čine **79,4%** od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima.

Većina od njih je bila na nekom obliku nadomjesne terapije 3.999 osoba ili 87,1%. Najviše ih je bilo na održavanju ili sporoj detoksikaciji buprenorfinom (44,2%), a slijedi održavanje na metadonu (39,9%). Njih 243 (5,3%) izjavilo je da pored toga što nisu uzimali opijate, nisu koristili nikakve druge, niti nadomjesne niti ostale medikamente.

Tablica 23. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2017. GODINE (UKUPNO)

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek									
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	klonidin	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	Ukupno
Kratkotrajno održavanje	50	47	-	-	-	-	1	-	1	99
Održavanje	2.120	2.194	8	2	-	4	6	5	7	4.346
Spora detoksikacija	137	198	-	-	-	1	5	5	2	348
Brza detoksikacija	23	23	-	-	-	-	1	-	2	49
Bez medikacije	-	-	-	-	-	-	22	266	22	310
Farmakoterapija - druga	-	-	-	-	-	-	153	4	10	167
Nepoznato	-	-	-	-	-	-	-	-	454	454
Ukupno	2.330	2.462	8	2	-	5	188	280	498	5.773
%	40,4	42,6	0,1	0,0	0,0	0,1	3,3	4,9	8,6	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

U Tablici 23. prikazan je način liječenja svih opijatskih ovisnika ukupno, bez obzira na uzimanje prošli mjesec. Metadon je primjenjivan bilo kao brza ili spora detoksikacija ili održavanje u 40,4% liječenih, a buprenorfin u 42,6%. Ostale medikamente koristilo je 3,3%, a bez ikakve farmakoterapije bilo ih je 4,9%. U cijeloj Hrvatskoj je nadomjesnom terapijom bilo obuhvaćeno 86,5 % ovisnika o opijatima.

Kao i ranijih godina, korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute, a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenata.

Tablica 24. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA U HRVATSKOJ 2017.GODINE PREMA PROSJEČENOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Heroinski ovisnici	Godina								
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	16,1	16,0	16,0	16,1	16,1	16,1	15,9	16,0
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	20,3	20,3	20,1	20,1	20,2	20,0	20,1	20,1	20,3
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	21,2	21,7	21,2	21,2	21,3	21,1	21,0	21,2	21,5
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	26,2	26,4	26,2	26,3	26,4	34,0	26,7	26,6	26,7
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska	10,2	10,3	10,2	10,3	10,3	17,1	10,6	10,6	10,7

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Podatci o prosječnoj dobi pokazuju tijek razvoja ovisnosti, te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od oko 16 godina i to dugi niz godina. Prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge sadašnjih heroinskih ovisnika bila je 16,0 godina. Prvo uzimanje heroina prosječno je u dobi od 20,3 godina a prvo intravenozno sa 21,5 godinom. Kroz niz godina se može pratiti sve veće razdoblje između prvog uzimanja heroina i prvog intravenoznog uzimanja, što znači da se heroin uzima ušmrkavanjem ili pušenjem dulje vrijeme.

Tablica 25. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA U HRVATSKOJ 2017.GODINE PREMA PROSJEČENOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Konzumenti kanabinoida	Godina								
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,4	16,3	16,3	16,3	16,3	16,7	14,9	16,2	16,0
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,4	16,4	16,3	16,4	16,5	16,2	16,5	16,4	16,2
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	21,4	21,5	20,7	22,1	22,0	21,4	19,2	22,2	21,4
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	5,0	5,2	4,4	5,8	5,7	4,7	4,3	5,9	5,4

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prosječne dobi osoba lijećenih zbog zlouporabe kanabinoida pokazuju stabilizaciju. Prosječna dob prvog konzumiranja bilo koje droge je 16,0 godina što je gotovo povratak na vrijednosti u 2013. godini nakon niže dobi koja je bila samo u 2015. godini. U prosjeku su bili stari 16,2 godine kad su po prvi put uzeli kanabinoide. I na liječenje su došli u dobi vrlo slično kao i u 2014. godini. Bili su stari u prosjeku 21,4 godine. U prethodnoj godini su bili u prosjeku stari 22,2 godine. Od prvog uzimanja do dolaska na liječenje prošlo je 5,4 godina.

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.764	30,6	366	26,4	2.130	29,8
Znatiželja	1.053	18,2	281	20,3	1.334	18,6
Psihološki problemi	755	13,1	190	13,7	945	13,2
Zabava	585	10,1	184	13,3	769	10,7
Dosada	466	8,1	118	8,5	584	8,2
Problemi u obitelji	593	10,3	66	4,8	659	9,2
Želja za samopotvrđivanjem	439	7,6	146	10,5	585	8,2
Neznanje o štetnim posljedicama	91	1,6	23	1,7	114	1,6
Problemi u školi	27	0,5	10	0,7	37	0,5
Ukupno	5.773	100,0	1.384	100,0	7.157	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Kao glavni povod početka uzimanja neopijatnih psihoaktivnih sredstva, prema njihovim izjavama, liječene osobe najčešće navode utjecaj vršnjaka ili partnera (26,4%), zatim znatiželju (20,3%), psihološke probleme (13,7%), zabavu (13,3%), želju za samopotvrđivanjem (10,5%), dosadu (8,5%) te probleme u obitelji (4,8%).

Gotovo svaki treći liječeni zbog uzimanja opijata je izjavio da je povod uzimanja opijata bio utjecaj vršnjaka ili partnera (30,6%). Ostali povodi su bili znatiželja (18,2%), psihološki problemi (13,1%), problemi u obitelji (10,3%), zabava (10,1%), dosada (8,1%) te želja za samopotvrđivanjem (7,6%).

Dok se u uzimanje neopijata kreće iz konteksta prosječne adolescentne populacije te su razlozi slični kao i za bilo koje drugo rizično ponašanje, uzimanje opijata zbiva se nakon nekog vremena, kada je već i okruženje tako profilirano da potiče zlouporabu. Stoga je upravo utjecaj tako odabranog i specifičnog okruženja najčešći motiv za „uključivanje“ u grupu.

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	602	10,4	382	27,6	984	13,7
Član obitelji	3.133	54,3	700	50,6	3.833	53,6
Zdravstveni djelatnik	286	5,0	40	2,9	326	4,6
Netko od osoblja škole	18	0,3	31	2,2	49	0,7
Netko na radnome mjestu	28	0,5	5	0,4	33	0,5
Prijatelj, poznanik	967	16,8	74	5,3	1.041	14,5
Ostalo	518	9,0	81	5,9	599	8,4
Nepoznato	221	3,8	71	5,1	292	4,1
Ukupno	5.773	100,0	1.384	100,0	7.157	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podatci o otkrivanju problema ovisnosti se razlikuju prema glavnom sredstvu ovisnosti. Ovisnost o opijatima najčešće je otkrio neki od članova obitelji (54,3%), slijede prijatelji ili poznanici (16,8%) te policija (10,4%).

Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih ovisnika najčešće otkriva obitelj (50,6 %), a slijedi policija (27,6%), dok su ostale osobe i institucije zastupljene s manjim udjelom. Znamo da je često dolazak na liječenje neopijatnih ovisnika posljedica toga što radije odlaze na liječenje nego da protiv njih bude pokrenut kazneni postupak prema Načelu oportuniteta iz čl. 64 Zakona o sudovima za mladež.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAJZA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Roditelji saznali za prvo uzimanje							Ukupno
	Unutar prve godine	Nakon 1. godine	Nakon 2-3 godine	Nakon 4 i više godina	Roditelji za to ne znaju	Drugo	Nepoznato	
Heroin	747	814	1.709	1.317	386	131	188	5.292
%	14,1	15,4	32,3	24,9	7,3	2,5	3,6	100,0
Metadon	34	20	36	22	34	8	15	169
Ostali opijati	4	3	2	4	3	3	7	26
Buprenorfin	47	42	56	28	37	18	26	254
Tramadol	7	3	4	6	8	1	2	31
Fentanyl	1	-	-	-	-	-	-	1
Kokain	23	18	31	21	7	5	6	111
%	20,7	16,2	27,9	18,9	6,3	4,5	5,4	100,0
Amfetamini	25	19	30	15	14	2	2	107
Ecstasy	13	10	9	4	3	1	-	40
Drugi psihostimulansi	1	-	1	-	1	-	1	4
Metamfetamin	2	1	-	2	1	-	-	6
Mefedron	-	1	-	-	-	-	-	1
Barbiturati	-	-	1	-	-	-	-	1
Benzodiazepini	36	18	20	8	3	10	26	121
Drugi hipnotici i sedativi	5	-	2	1	-	1	3	12
GHB/GBL	2	-	1	-	-	-	1	4
LSD i drugi halucigeni	-	1	-	-	1	-	1	3
Lako hlapljiva otapala	-	-	1	1	-	-	-	2
Kanabinoidi	351	211	161	66	85	5	40	919
%	38,2	23,0	17,5	7,2	9,2	0,5	4,4	100,0
Sintetski kanabinoidi	3	2	1	-	-	-	-	6
Više i ostalo	5	6	6	3	-	6	21	47
Ukupno	1.306	1.169	2.071	1.498	583	191	339	7.157
%	18,2	16,3	28,9	20,9	8,1	2,7	4,7	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2017. godini

Prema izjavama lijećenih osoba, većina roditelja je za problem ovisnosti saznala tek nakon nekoliko godina.

Roditelji ovisnika o heroinu za problem ovisnosti su najčešće saznali nakon dvije do tri godine ovisničkog ponašanja (32,3%), više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 24,9 % roditelja, dok 7,3% njih za problem nije ni saznao. Ipak, gotovo svaki treći roditelj (29,5%) za ovisnost je saznao u prve dvije godine ovisničkog ponašanja svog djeteta.

Roditelji lijećenih zbog zlouporabe neopijata su za problem ovisnosti saznali ranije. Za razliku od zlouporabe opijata u prve dvije godine zlouporabu kanabinoida je otkrilo čak 57,6% roditelja, nakon dvije do tri godine 16,6% roditelja, a za 6,8% roditelja je bilo potrebno više od četiri godine. Isto kao i kod heroina za probleme s kanabinoidima ne zna 10,5% roditelja.

Kokain kao glavno sredstvo koristilo je 111 osoba. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema unutar prve godine je bilo 20,7% a nakon prve godine saznalo je 16,2% roditelja. Nakon 2-3 godine još 27,9% roditelja. Tek nakon 4 i više godina je za problem ovisnosti o kokainu saznalo 18,9% roditelja.

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	3.564	61,7	315	22,8	3.879	54,2
Obitelji	194	3,4	231	16,7	425	5,9
Prijatelja	102	1,8	11	0,8	113	1,6
Drugog centra za liječenje ovisnosti	39	0,7	2	0,1	41	0,6
Doktora primarne zaštite	1.333	23,1	51	3,7	1.384	19,3
Bolnice - druge medicinske ustanove	76	1,3	21	1,5	97	1,4
Centar za socijalnu skrb	45	0,8	181	13,1	226	3,2
Suda - ODO - Policije	133	2,3	431	31,1	564	7,9
Drugo	77	1,3	91	6,6	168	2,3
Nepoznato	210	3,6	50	3,6	260	3,6
Ukupno	5.773	100,0	1.384	100,0	7.157	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba lijećenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Opijatski ovisnici na liječenje najčešće dolaze osobnom odlukom (61,7%), slijedi upućivanje liječnika primarne zdravstvene zaštite (23,1%). Poticaj liječnika na tretman je rezultat dugogodišnje suradnje primarne zdravstvene zaštite i sustava za prevenciju i

izvanbolničko liječenje ovisnosti kao i provođenja Nacionalne strategije koje uključuje aktivno svakodnevno susretanje liječnika s ovisnicima i nadzor nad provođenjem farmakoterapije i drugih oblika terapije ovisnosti.

Novi Kazneni zakon poziva sud da u slučajevima u kojima bi se izrekla kazna zatvora do šest mjeseci koristi niz alternativnih mjera umjesto zatvora, kao što su novčane kazne, rad za opće dobro, provjeravanja i liječenja. Obvezno liječenje za konzumente droga može se propisati u trajanju do tri godine, a vrijeme provedeno u liječenju uračunava se u trajanje kazne. Ovaj generički pristup osigurava da se mnoge psihoaktivne tvari kontroliraju sukladno relevantnim zakonima u sa suzbijanjem zlouporabe droga.

Najviše osoba je na liječenje zbog zlouporabe neopijata upućeno po odluci suda, općinskog državnog odvjetništva ili policije (31,1%). Osobnom odlukom ih je došlo 22,8%, a Centar za socijalnu skrb je uputio 13,1% osoba zbog uzimanja neopijata. Roditelji su uputili 16,7% osoba. Maloljetnici se i nadalje upućuju zbog posjedovanja ili drugih djela povezanih s uporabom droge na obvezno liječenje te je to jedan od glavnih načina dospijevanja u sustav. Obitelji su u toj dobi i za uporabu droga koje nisu opijati premalo senzibilizirane i rijetko odlučne u tome da mlade treba uključiti u tretman.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Život na margini društva i rizična ponašanja ovisnika uključuju sva ona ponašanja vezana uz osnovnu bolest kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. To je poglavito zajednička uporaba igala, šprica i ostalog pribora te rizično (promiskuitetno, odnosno bez korištenja zaštite) seksualno ponašanje. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za prenošenje navedenim putovima te zbog toga populacija ovisnika ima veći rizik obolijevanja od opće populacije. Stoga je osobito važno ustrajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti sigurnih spolnih odnosa. Uporaba kondoma i čistog pribora u interesu je ne samo pojedinog ovisnika, već je važna i za smanjenje mogućnosti zaraze ne-ovisničke populacije. Posljedice dugotrajne upotrebe heroina se odnose na samu drogu i način na koji se koristi (t. j. ubrizgavanjem ili pušenjem). Opasnost od zlouporabe heroina je i u tome što se vrlo rijetko na ulici može kupiti čisti heroin. Uglavnom je pomiješan s različitim primjesama (šećer, kakao, brašno, mlijeko u prahu, vapno itd.) kako bi preprodavači što više zaradili. Upravo to dovodi do različitih zdravstvenih komplikacija i problema.

Podatci prikupljeni na standardnim izvještajnim obrascima omogućavaju uvid, kako u način uzimanja droga općenito, tako i u učestalost korištenja zajedničkog pribora. Ovakav način prikupljanja podataka omogućuje nam praćenje promjena u ponašanjima i obilježjima ovisničke populacije. Ukupna kvaliteta i redovitost prikupljanja podataka kroz standardni obrazac izvještavanja sve je bolja. Prema međunarodnim podacima i u zemljama Europske unije, stope prijavljenih novodijagnosticiranih slučajeva zaraze HIV-om u intravenoznih korisnika droga uglavnom su stabilne i niske razine, ili u padu. Međutim, u mnogim bivšim sovjetskim republikama, stope su povećane.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	Intravenski ikada	i.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec od onih koji su ikada uzimali i.v.
5.773	4.634	381
	80,3%	8,2%

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Podatci o intravenoznom uzimanju opijata bilježe se za mjesec koji je prethodio posljednjem pregledu te se promatraju u odnosu na podatke o intravenoznom uzimanju opijata ikada u životu. U 2017. godini, od ukupnog broja opijatnih ovisnika liječenih u tekućoj godini, njih 4.634 (80,3%) je izjavilo da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenozno, dok je 381 (8,2%) intravenozno uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio posljednjem dolasku na liječenje.

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2010.-2017. GODINE U HRVATSKOJ, PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkih igala i šprica <u>u životu</u> (%)								
Da	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
	61,3	61,0	59,7	59,7	59,7	47,5	57,8	55,7
Korištenje zajedničkih igala i šprica <u>u posljednjih mjesec dana</u> (%)								
Da	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
	10,5	3,6	2,7	2,2	1,8	2,1	2,3	2,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju od 2010. do 2017. godine. U 2010. godini je 10,5% osoba koristilo zajedničke igle i šprice u posljednjih mjesec dana prije dolaska na liječenje, a sedam godina kasnije samo 2,0%.

Postojanje i rad centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je u posljednjim godinama kontinuirano djelovalo na postupnu promjenu rizičnog ponašanja ovisnika o heroinu.

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA

Opijatni ovisnici su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženiji riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju.

Tablica 32. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om (2010. – 2017. GODINA)

Ovisnici o opijatima	2010. %	2011. %	2012. %	2013. %	2014. %	2015. %	2016. %	2017. %
HIV pozitivni	0,5	0,5	0,5	0,3	0,2	0,5	0,2	0,5
Hepatitis B pozitivni	10,4	7,3	6,5	4,6	6,3	6,3	5,5	5,2
Hepatitis C pozitivni	46,0	40,5	39,2	31,8	25,1	35,8	36,1	34,7

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba lijećenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Intravenozno uzimanje droga predstavlja najveći rizik pojave značajnih zdravstvenih problema koji se prenose krvlju kao što su to HIV/AIDS, hepatitis B i C, predoziranje i smrti vezane uz uzimanje psihoaktivnih droga. Europske države se dosta uspješno bore protiv HIV infekcija među intravenoznim uzimateljima droga. Nažalost, još uvijek u nekim zemljama kao što je to Grčka i Rumunjska, dolazi do izbivanja HIV infekcija među ovisnicima o drogama.

U promatranom razdoblju od 2010. do 2017. godine broj hepatitis B pozitivnih opijatnih ovisnika pokazuje silazan trend (2010. - 10,4%; 2011. - 7,3%; 2012. - 6,5%; 2013. - 4,6%; 2014. - 6,3%; 2015. - 6,3%; 2016. - 5,5%). U analiziranoj 2017. godini je udio pozitivnih na hepatitis B bio nešto malo manji nego godinu ranije (2016. - 5,5%) i iznosio je 5,2%.

Podatci o rezultatima testiranja na hepatitis C pokazuju da se isto tako nastavlja trend laganog pada udjela pozitivnih osoba ali je njegov udio i nadalje visok, višestruko veći no što se procjenjuje za opću populaciju. U odnosu na 2016. godinu kad je bio 36,1% udio se smanjio na 34,7%.

Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda i iznosi 0,5%. Unatrag nekoliko godina nema zabilježenih slučajeva zaraze HIV-om među intravenskim uzimateljima droga. Ovo možemo zahvaliti i trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

Tablica 33. OSOBE LIJEČENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DRUGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA ZABILJEŽENIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA

Dijagnoze prema MKB-10		Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata	
		Broj	%	Broj	%
F60-F69	Poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih	35	17,9	3	11,5
F30-F39	Afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja)	45	23,0	0	0
F40-F48	Neurotski, vezani uz stres i somatofornni poremećaji	15	7,7	1	3,8
F10	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola	71	36,2	13	50,0
F20-F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji	22	11,2	5	19,2
F90-F98	Poremećaji u ponašanju i osjećajima koji se pojavljuju u djetinjstvu i adolescenciji	0	0,0	0	0
F00-F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji (F00-F09)	8	4,1	4	15,4
F50-F51	Poremećaji hranjenja	0	0,0	0	0
Broj dijagnoza		196	100,0	26	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Često je teško razlučiti da li psihijatrijska dijagnoza dovodi do uzimanja droga ili obrnuto. Obično se paralelno liječi i ovisnost i komorbiditetni poremećaj.

Najčešće se radi o poremećajima ličnosti i poremećajima ponašanja, afektivnim i neurotskim poremećajima, duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja uzrokovanim alkoholom te drugim kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja. Depresivni poremećaj često dovodi do potrebe „samo-liječenja“ pa kao posljedica počinje i uzimanje psihoaktivnih droga. Ali i neke droge dovode do pojave depresije, anksioznosti ili nekih drugih emocija. Poremećaj osobnosti, koji je vrlo čest kod ovisnika o drogama, može u svojoj slici imati i depresivne smetnje i zlouporabu sredstava ovisnosti. Psihostimulansi, ecstasy, psihodepresori (benzodiazepini) mogu izazvati depresivne simptome.

Podatci iz 2017. govore da je od 7.157 liječenih osoba njih 3,1% imalo barem jednu popratnu dijagnozu. I kod ovisnika o opijatima i neopijatima, najviše uzimaju alkohol.

OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOB SA ZAKONOM

U Republici Hrvatskoj kontrola droga pokrivena je dvama zakonskim aktima: Zakonom o suzbijanju zlouporabe droga (1) i Kaznenim zakonom (2). Zakon o suzbijanju zlouporabe droga, donesen u studenom 2001., regulira uvjete za proizvodnju, posjedovanje i promet drogama, psihoaktivnim tvarima i prekursorima. Nadalje, zabranjuje neovlašten uzgoj droge, njezino posjedovanje i promet njome te predviđa novčane kazne za pravne osobe koje krše propise o trgovini drogama i za osobe koje prelaze granicu bez potvrde koju je na propisanom obrascu izdao ovlašteni liječnik. Teža kaznena djela procesuirana su u Kaznenom zakonu. Odbacivanje šprica i neobavješćavanje policije o sumnjivim događajima također su specifična djela. Također, zakonodavstvo na području droga definira sustav za prevenciju uporabe droga i za pomoć korisnicima droga

Od siječnja 2013., posjedovanje malih količina droge za osobnu upotrebu više nije kazneno djelo, ali svrstava se kao prekršaj sukladno odredbama Zakona o suzbijanju zlouporabe droga i kažnjava se novčanom kaznom

I dok je u tijeku istražni postupak ili su u zatvoru zbog toga što su došli u sukob sa zakonom, ovisnici o drogama nužno moraju nastaviti tretman. Samo detoksikacija u zatvoru ili boravak u zatvoru nije dovoljan tretman.

Tretman koji počinje u zatvoru potrebno je nastaviti i nakon puštanja na slobodu budući je liječenje i oporavak težak proces koji se mora nastaviti i tijekom daljnjeg života korisnika. Bez pravog liječenja, većina ovisnika o drogama će ih ponovno koristiti nakon što se vrate u svoje životno okruženje, iako znaju da ih to može vratiti u zatvor, ili ih čak ubiti.

Tablica 34. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Sadašnji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	broj	%	broj	%	broj	%
Nema	4.801	83,2	661	47,8	5.462	76,3
Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	476	8,2	580	41,9	1.056	14,8
Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	359	6,2	94	6,8	453	6,3
Nepoznato	137	2,4	49	3,5	186	2,6
Ukupno	5.773	100,0	1.384	100,0	7.157	100,0
Za one koji imaju sudske probleme – tip sudskih problema						
Započeta istraga	53	6,3	26	3,9	79	5,2
Sudski proces u tijeku	288	34,5	273	40,5	561	37,2
Pod uvjetnom je kaznom	286	34,3	174	25,8	460	30,5
Očekuje izvršenje kazne	94	11,3	22	3,3	116	7,7
Nalazi se u pritvoru	11	1,3	1	0,1	12	0,8
Nalazi se u zatvoru	34	4,1	7	1,0	41	2,7
Nepoznato	69	8,3	171	25,4	240	15,9
Ukupno	835	100,0	674	100,0	1.509	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izvješće o osobama liječenim zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2017. godini

Analizom onih ovisnika koji imaju sudske probleme razvidno je da je najviše opijatnih ovisnika pod uvjetnom kaznom (286 - 34,3%). Sudski proces je u tijeku kod (288 - 34,5% ovisnika o opijatima. Izvršenje kazne očekuje 11,3% osoba. U zatvoru se nalazi 4,1% liječenih zbog opijata. Kod neopijatnih ovisnika najzastupljeniji oblici sadašnjih sudskih problema najzastupljeniji su oni kojima je sudski proces u tijeku (273 – 40,5%) a slijede oni koji su pod uvjetnom kaznom (174- 25,8%).

U vrijeme liječenja, 83,2% ovisnika o opijatima te 47,8% ovisnika o neopijatima izjavljuje da nema sudskih problema. Sveukupno promatrano, probleme sa zakonom u tekućoj godini nema 76,3% svih liječenih.

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Zlorporaba opijata		Zlorporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nije ih imao	1.503	26,0	812	58,7	2.315	32,3
Imao ih je	4.025	69,7	525	37,9	4.550	63,6
Nepoznato	245	4,2	47	3,4	292	4,1
Ukupno	5.773	100,0	1.384	100,0	7.157	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme-tip sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	1.045	26,0	325	61,9	1.370	30,1
Kažnjavan uvjetnom kaznom	1.050	26,1	64	12,2	1.114	24,5
Kažnjavan zatvorskom kaznom	966	24,0	41	7,8	1.007	22,1
Bio u zatvoru više puta	486	12,1	10	1,9	496	10,9
Bio u pritvoru	377	9,4	31	5,9	408	9,0
Nepoznato	101	2,5	54	10,3	155	3,4
Ukupno	4.025	100,0	525	100,0	4.550	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorporabe psihoaktivnih droga

Podatci o ranijim sudskim problemima kod opijatnih ovisnika pokazuju da ih je 69,7% imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti. Najčešće su bili kažnjavani uvjetnom kaznom (26,1%), prekršajnom kaznom (26,0%) te zatvorskom kaznom (24,0%).

Među osobama koje su koristile neopijate, različite sudske probleme ranije je u životu imalo njih 37,9%. Podatci o tipu sudskih problema pokazuju da su najviše kažnjavani prekršajno (61,9%), uvjetnom kaznom (12,2%) i zatvorskom kaznom (7,8%). Nažalost, moramo konstatirati da još uvijek postoji veliki broj nepoznatih (neispunjenih) podataka.

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2017. GODINE PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Sadašnji sudski problemi				
	Nema	Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	Nepoznato	Ukupno
Nije ih imao	1895	340	55	25	2315
Imao/la u vezi sa sredstvima ovisnosti	2263	480	179	61	2983
Imao/la nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	1137	212	196	22	1567
Nepoznato	167	24	23	78	292
Ukupno	5462	1056	453	186	7157

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Kombiniranjem podataka o ranijim i sadašnjim sudskim problemima razvidno je da problem s kršenjem zakona nikada nije imalo 1.895 osoba od ukupno 7.157 osoba liječenih zbog zlouporabe droga tijekom 2017. godine, što iznosi 26,5%. Nema podatka o tome da li je postojao neki sudski problem nemamo za 186 osoba (2,6%), to je nešto bolje nego godinu ranije kad je taj udio nepoznatih bio 2,7%.

III IKAD ZABILJEŽENI U REGISTRU, UMRLI U 2017. GODINI

Europsko izvješće naglašava zabrinutost zbog velikog broja smrtnih slučajeva prekomjerne doze droga u Europi, koji se u posljednje četiri godine povećavao. Procjenjuje se da je u Europi 2016. godine (EU-28, Turska i Norveška) došlo do smrti od preko 9.000 predoziranja, uglavnom vezanih uz heroin i druge opioide - iako se često kombiniraju s drugim tvarima, osobito alkoholima i benzodiazepinima.

Mi smo analizirali slučajeve smrti u 2017. godini u našoj zemlji, **svih osoba koje su ikad bile na liječenju zbog zlouporabe nekog psihoaktivnog sredstva**. To je i pojašnjenje da imamo osobe koje su umrle u vrlo visokoj životnoj dobi. Pokazalo se da je umrlo 169 osoba (prema do sada dostupnim podacima). Od svih umrlih 141 je bio muškarac a 28 žena (5,0:1). Bili su u dobi od 20 do 96 godina. Kod starijih osoba radi se uglavnom o zlouporabi benzodiazepina u mlađim godinama.

Prosječna dob umrlih je bila 50,1 godina (muški – 47,7 a žene 62,4 godina).

Izvjješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2017. godini

Najviše umrlih je bilo sa prebivalištem u Gradu Zagrebu (48 – 28,4%). Iz Splitsko-dalmatinske županije umrlo je 25 osoba (14,8%) a slijede Zadarska – 14 osoba (8,3%) te Primorsko-goranska – 11 osoba (6,5%). Iz ostalih županija je među umrlima bilo manje osoba a nije zabilježen niti jedan smrti slučaj osoba iz Koprivničko-križevačke i Bjelovarsko-bilogorske županije.

Od ukupno 169 osoba za koje znam o da su preminule tijekom 2017. godine, 34 osobe su bile na liječenju tijekom 2017. godine. Za 16 (9,6%) osoba nismo bili u mogućnosti saznati uzrok smrti. Predoziranje heroinom je navedeno kao uzrok smrti za tri osobe (prosječna dob – 47 godina; 1,8%) a metadonom 6 osoba (prosječna dob – 39,7 godina; 3,6%). Kod jedne osobe je navedeno da je umrla zbog zlouporabe kanabinoida.

Obzirom da su osobe koje se liječe zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, u prosjeku sve starije, razumljivo je da se povećao i broj malignih bolesti koje su uzrokovale smrt. Za 25 osoba je kao dijagnoza uzroka smrti navedena neka maligna bolest (prosječna dob - 53,4 godine). Hepatitis C je naveden kao uzrok smrti kod 13 osoba (7,8%). Budući da je ovisnost o drogama vrlo kompleksna bolest, to dolazi i do mnogo drugih različitih bolesti. Kao uzrok smrti su navedene i ostale bolesti kao što su srčani infarkt, srčani arrest, različite plućne bolesti (pneumonije, opstruktivna bolest pluća), ukusi, ciroze jetre i drugo.

Nesreće su isto tako relativno često bile uzrok smrti, kod čak 25 osoba (15%). Šest osoba je umrlo u prometnoj nesreći sa automobilom, tri sa motociklom a po dvije kao biciklisti ili pješaci. Za tri osobe nije poznata vrsta vozila koja je sudjelovala u prometnoj nesreći. Dvije osobe su umrle zbog gušenja uzrokovanog povraćenim sadržajem i zalogajem, a kod dvije osobe smrt je bila posljedica padova.

Sedam osoba su sami sebi namjerno oduzeli život. U prosjeku su imale 34,8 godina (od 20 do 60 godina).

Tablica 37. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2017. GODINE PO UZROKU

Uzrok smrti	Broj	%
Predoziranje heroinom	3	1,8
Predoziranje metadonom	6	3,6
Predoziranje kanabinoidima	1	0,6
Intoksikacija lijekovima	6	3,6
Hepatitis C	13	7,8
HIV	0	0,0
Suicid	7	4,2
Maligne bolesti	25	15,0
Ostale bolesti	65	38,9
Nesreće	27	15,0
Nepoznato	16	9,6
UKUPNO	169	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Tablica 38. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2017. GODINE PO DOBI

Dob u trenutku smrti	S p o l		UKUPNO	%
	Muški	Žene		
Do 19	1	0	1	0,0
20-24	4	0	4	2,4
25-29	6	0	6	3,6
30-34	14	2	16	9,5
35-39	14	1	15	9,5
40-44	27	1	28	16,6
45-49	18	1	19	11,2
50-54	19	1	20	11,8
55-59	14	5	19	11,2
60-64	11	3	14	8,3
65+	16	11	27	16,0
Ukupno	141	28	169	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Tablica 39. BROJ SVIH LIJEČENIH I UMRLIH OSOBA TIJEKOM 2017. GODINE PO DOBI (uključene i terapijske zajednice)

Dobna skupina	Broj liječenih	Broj umrlih	Omjer liječeni : umrli
Do 19	391	1	391:1
20-24	509	4	127:1
25-29	496	6	82,7:1
30-34	1.228	15	81,9:1
35-39	1.879	16	125,3:1
40-44	1.470	29	52,5:1
45-49	691	19	36,4:1
50-54	341	19	17,9:1
55-59	163	18	8,6:1
65+	73	42	1,7:1
Ukupno	7.241	169	42,8:1

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Tablica 40. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2017. GODINE PO SPOLU I ŽUPANIJI PREBIVANJA

Županija	Broj umrlih M	Broj umrlih Ž	Ukupno umrlih	%
Grad Zagreb	38	10	48	28,4
Zagrebačka	7	2	9	5,3
Krapinsko-zagorska	1	1	2	1,2
Sisačko-moslavačka	3	1	4	2,4
Karlovačka	4	0	4	2,4
Varaždinska	4	1	5	3,0
Primorsko-goranska	9	2	11	6,5
Ličko-senjska	0	1	1	0,6
Virovitičko-podravska	2	1	3	1,8
Požeško-slavonska	2	0	2	1,2
Brodsko-posavska	4	0	4	2,4
Zadarska	11	3	14	8,3
Osječko-baranjska	7	1	8	4,7
Šibensko-kninska	5	0	5	3,0
Vukovarsko-srijemska	9	0	9	5,3
Splitsko-dalmatinska	22	3	25	14,8
Istarska	6	1	7	4,1
Medimurska	3	1	4	2,4
Dubrovačko-neretvanska	4	0	4	2,4
Ukupno Hrvatska	141	28	169	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

**„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe
psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2017. godini“**

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Andreja Huskić

Suradnik:

Mario Hemen, ing.

ISBN 978-953-7031-80-0